

U 2/2023 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av gigabitnät för elektronisk kommunikation och om upphävande av direktiv 2014/61/EU (Gigabitinfrastrukturakten)

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 23 februari 2023 till Europaparlamentets och rådets förordning om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av gigabitnät för elektronisk kommunikation och om upphävande av direktiv 2014/61/EU samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 27 april 2023

Kommunikationsminister Timo Harakka

Regeringssekreterare Iida Huhtanen

27.4.2023

STATSRÅDETS SKRIVELSE TILL RIKSDAGEN OM FÖRSLAGET TILL EUROPA-PARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING OM ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA KOSTNADER FÖR UTBYGGNAD AV GIGABITNÄT FÖR ELEKTRONISK KOMMUNIKATION (FÖRSLAG TILL GIGABITINFRASTRUKTURAKT)

1 Bakgrund

I Europeiska unionen antogs den 15 maj 2014 Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/61/EU om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. Lagen om sambyggnad och samutnyttjande av nätinфраstruktur (276/2016) stiftades den 22 april 2016 och den trädde i kraft den 1 juli 2016.

Europeiska kommissionen lade den 23 februari 2023 fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning (COM(2023) 94 final) om åtgärder i syfte att minska kostnaderna för utbyggnad av gigabitnät för elektronisk kommunikation och upphäva ovannämnda rådets direktiv 2014/61/EU (nedan *sambyggnadsdirektivet*). I december 2021 hölls ett offentligt samråd om uppdateringen av rättsakten om sambyggnad.

Syftet med förordningsförslaget är att ge metoder för att minska kostnaderna för utbyggnad av nät för elektronisk kommunikation med mycket hög kapacitet (gigabit). Samtidigt publicerades också ett utkast till rekommendation om åtkomst till näten. Rekommendationen ska ersätta och uppdatera rekommendationen om reglerat tillträde till nästa generations accessnät (2010) och rekommendationen om enhetliga krav på icke-diskriminering och kostnadsberäkningsmetoder för att främja konkurrensen och förbättra klimatet för bredbandsinvesteringar (2013).

2 Förslagets syfte

Det huvudsakliga syftet med kommissionens förslag är att underlätta byggandet av kommunikationsnät för att uppnå EU:s mål att möjliggöra förbindelser med mycket hög kapacitet (1 gigabit) inom EU-området före 2030 (Europaparlamentets och rådets beslut (EU) 2022/2481 om inrättande av policyprogrammet för det digitala decenniet 2030). Sambyggnadsdirektivets mål att ha en förbindelse med överföringshastigheten 30 Mbit/s har uppnåtts i EU (90,1 procent 2021), men behovet av kommunikationsnät med mycket hög kapacitet (very high capacity network, nedan *VHCN*) i EU har ökat. COVID-19-pandemin visade också att det behövs snabba kommunikationsnät.

Förordningsförslaget överensstämmer med de europeiska regleringsinstrumenten och främjar uppnåendet av målen för de fasta och mobila bredbanden i EU (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/1972 om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation; EECC). Förslaget är också i linje med rekommendationen om EU:s gemensamma verktygslåda för att snabba på utbyggnad av bredbandsnät, Connectivity Toolbox.

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

Förordningsförslaget omfattar fyra huvudpelare: 1. tillträde till fysisk infrastruktur, 2. samordning av bygg- och anläggningsprojekt, 3. tillståndsförfarande inklusive ledningsrätter och 4.

fysisk infrastruktur i byggnader. Det finns dessutom övergripande delar som definitioner, digitalisering, tvistlösning, behöriga organ, kommitté, sanktioner, rapportering och övervakning, upphävande av det gamla sambyggnadsdirektivet och förordningens ikraftträdande. Nedan följer en genomgång av artiklarna i förordningsförslaget indelad i de huvudpelare och de övergripande delar som nämns ovan.

3.1 Tillämpningsområde

Förordningen tillämpas på nät med mycket hög kapacitet och stimulerar utbyggnaden av näten genom att främja en gemensam användning av befintlig fysisk infrastruktur och möjliggöra snabbare, billigare och effektivare utbyggnad av ny fysisk infrastruktur. Med nätoperatör avses en teleoperatör eller ett företag som tillhandahåller en fysisk infrastruktur för produktion, transport eller distribution av gas, el, uppvärmning eller vatten.

3.2 Tillträde till fysisk infrastruktur (artikel 3-4)

Offentliga myndigheter och nätoperatörer ska tillgodose varje rimlig begäran från teleoperatörer om tillträde till den fysiska infrastrukturen enligt rättvisa och skäligen villkor, såsom prisvillkor. För ändamålet kommer kommissionen senare att ge närmare riktlinjer. Det är möjligt att neka en begäran om den fysiska infrastrukturen hänför sig till exempel till säkerhet eller hälsa. Medlemsstaterna kan själva identifiera byggnader och kategorier av byggnader, till vilka åtkomst inte behöver beviljas, till exempel av arkitektoniska skäl. För att detta ska kunna utnyttjas effektivt, ska aktörerna ha åtkomst till grundläggande uppgifter om befintlig fysisk infrastruktur. Nätoperatörerna och den offentliga sektorn ska via en central informationspunkt tillhandahålla minimiinformation om den fysiska infrastrukturen. Åtkomsten till uppgifterna kan vara begränsad, till exempel med anledning av den nationella säkerheten.

3.3 Samordning av bygg- och anläggningsprojekt (artiklarna 5–6)

Nätoperatörerna har rätt att förhandla om sambyggnad med teleoperatörer. Varje nätoperatör som utför eller planerar att direkt eller indirekt utföra bygg- och anläggningsprojekt som helt eller delvis finansieras med offentliga medel ska tillgodose varje rimlig skriftlig begäran från operatörer om samordning av dessa bygg- och anläggningsprojekt på öppet redovisade och icke-diskriminerande villkor för utbyggnad av element av nät med mycket hög kapacitet eller tillhörande faciliteter. Sambyggnad gäller inte kritisk nationell infrastruktur eller bygg- och anläggningsprojekt som medlemsstaten har bestämt att inte ska omfattas av sambyggnad till exempel på grund av bygg- och anläggningsprojektens värde, varaktighet eller storlek. Nätoperatörer ska proaktivt tillhandahålla minimiuppgifter i elektronisk form om bygg- och anläggningsprojekt via en central informationspunkt senast tre månader innan tillståndsansökan lämnas in. Aktörer kan begära uppgifter, men åtkomsten till uppgifterna kan vara begränsad, till exempel med anledning av den nationella säkerheten.

3.4 Tillståndsförfaranden (artikel 7)

Operatörerna kan söka tillstånd elektroniskt via den centrala informationspunkten. Minimiuppgifter om bygg- och anläggningsprojekten ska lämnas till den centrala informationspunkten för att ansökan om tillstånd ska kunna behandlas. För tillståndsförfarandet har myndigheterna fyra månader på sig att behandla ansökningar, utom de undantag som medlemsstaten har fastställt i förväg. Tillståndsmyndigheten ska dessutom inom 15 dagar fastställa för sökanden huruvida alla behövliga uppgifter har lämnats i ansökan om tillstånd. Om det i tillståndsförfarandet också krävs ledningsrätt (rights of way), ska den också beviljas inom fyra månader (med avvikelse från EECC, enligt vilken tidsfristen är sex månader). Ledningsrätten anses dock beviljad om

ansökan inte har kunnat behandlas inom utsatt tid (s.k. tyst godkännande). Bygg- och anläggningsprojekt som inte kräver tillståndsförfarande fastställs senare i EU:s genomförandeförordning. Om en operatör har lidit skada till följd av att tidsfristerna i punkt 5 och 6 inte har iakttagits, ska operatören få ersättning. Avgifterna för tillstånd och ledningsrätter får inte vara högre än de administrativa kostnaderna för dem.

3.5 Fysisk infrastruktur i byggnader (artikel 8–9)

Alla nybyggda byggnader och byggnader som genomgått omfattande renovering ska vara utrustade med en accesspunkt och fiberledningar och fysisk infrastruktur. Medlemsstaten ska fastställa de tekniska kraven för fiberledningarna och den fysiska infrastrukturen inne i byggnaden. Medlemsstaterna ska också inrätta certifieringssystem för att visa överensstämmelse med ovan nämnda tekniska krav och överensstämmelse med dem ska ställas som villkor för utfärdande av bygglov. Byggnader som uppfyller kraven kan beviljas märkningen ”fiberfärdig”.

Varje leverantör av allmänna elektroniska kommunikationsnät har rätt att på egen bekostnad bygga ut sitt nät ända till accesspunkten. Nätleverantörer har rätt att få tillträde till befintlig fysisk infrastruktur i syfte att bygga ut kommunikationsnät med mycket hög kapacitet. Byggnadens ägare får vägra tillträde till fysisk infrastruktur enligt EECC. Nätleverantören har också rätt att bygga kablar fram till abonnentens lokaler om det inte finns någon tillgänglig lämplig fysisk infrastruktur. Kommissionen får tillhandahålla anvisningar om tillämpningen av artikeln.

3.6 Övergripande delar (artikel 2, artikel 10–18)

Den centrala informationspunkten enligt artikel 10 i förslaget ska vara digital och medlemsstaterna kan helt eller delvis koppla olika digitala verktyg till samma informationspunkt. Avsikten är att utveckla en nationell tjänst som tillhandahåller alla behövliga tillstånd.

Enligt artikel 11 i förslaget ska varje aktör kunna hänskjuta tvister till ett nationellt tvistlösningsorgan. Tvistlösningsorganets beslut är bindande och de förkortar tvistlösningstiden. I artikel 12 i förslaget föreskrivs det om de behöriga organen som kan vara befintliga organ och som kan sköta olika uppgifter inom tvistlösningen.

I artikel 13 i förslaget föreskrivs det om ett kommittéförfarande där kommunikationskommittén enligt EECC biträder kommissionen i enlighet med förordning (EU) nr 182/2011. Enligt artikel 14 i förslaget ska medlemsstaten fastställa regler om sanktioner om så är nödvändigt inbegripet böter och på förhand fastställda viten och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de tillämpas.

Enligt artikel 15 i förslaget ska kommissionen fem år efter förordningens ikraftträdande lämna en rapport till Europaparlamentet och rådet om implementeringen av förordningen. För rapporten får kommissionen begära upplysningar av medlemsstaterna om det nationella genomförandet av förordningen. Förslaget upphäver sambyggnadsdirektivet (2014/61/EU) och träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning. Den börjar tillämpas sex månader efter ikraftträdandet.

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna

Den rättsliga grunden för förslaget är artikel 114 (den inre marknaden) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (*EUF-fördraget*). Artikel 114 gäller åtgärder som hänför sig till upp-

rättandet av den inre marknaden och dess funktion och dess syfte är att sammanjämka medlemsstaternas lagstiftning för att säkerställa en enhetlig och icke-diskriminerande tillämpning av lagstiftningen inom unionen. Kommissionen motiverar den rättsliga grunden med att den också utgör rättslig grund för sambyggnadsdirektivet, som upphävs genom detta förslag. Förslagets syfte är ytterligare att harmonisera EU:s marknad för elektronisk kommunikation och förbättra förutsättningarna för den inre marknadens upprättande och funktion.

I artikel 5.4 i EUF-fördraget bestäms det om proportionalitetsprincipen. Enligt proportionalitetsprincipen ska unionens åtgärder till innehåll och form inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i EU:s grundfördrag. Kommissionen anser att förslaget står i proportion till dess mål att främja nät med mycket hög kapacitet och uppnå målen för det digitala decenniet 2030. För operatörer av allmänna elektroniska kommunikationsnät möjliggör förslaget effektivare planerings- och investeringsprocesser, vilket i sin tur ger betydande stordriftsfördelar som sträcker sig utöver sektorn för elektronisk kommunikation och sprids till andra branscher. Kraven är begränsade och förslaget innehåller vissa möjligheter till undantag. Enligt förslaget ska det även i fortsättningen vara möjligt att använda befintliga elektroniska system.

Enligt artikel 5.3 i EUF-fördraget lämpar sig subsidiaritetsprincipen på områden där unionen och medlemsstaterna har delad befogenhet. Förslaget gäller ett sådant område. Kommissionen motiverar förslaget med att det nuvarande direktivets mål avseende utbyggnaden av snabba elektroniska kommunikationsnät i hela unionen inte har kunnat uppnås enbart med direktivets metoder eller medlemsstaternas åtgärder. Enligt förslaget är det behövligt att förenhetliga regleringen och minska användningen av nationella undantag.

Med hänsyn till förordningsförslagets unionsomfattande mål och kommissionens synpunkter på den rättsliga grunden och subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen anser statsrådet att den rättsliga grunden är ändamålsenlig och att förslaget är förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

5 Förslagets konsekvenser

5.1 Kommissionens konsekvensbedömning

Innan förslaget till förordning lades fram har kommissionen gjort en konsekvensbedömning som har behandlats i rådets arbetsgrupp för telekommunikation den 14 mars 2023. I konsekvensbedömningen presenteras fyra olika genomförandalternativ och bedöms kostnaderna för och fördelarna med dem. Det alternativ som kommissionen rekommenderar syftar till att utöka och stärka åtgärderna i förhållande till sambyggnadsdirektivet så att minimiharmoniseringen för åtgärderna förbättras.

I konsekvensbedömningen hade det behövts ännu en utredning i synnerhet av förslagets ekonomiska konsekvenser både för medlemsstaterna och även för andra aktörer, som till exempel byggföretag. I konsekvensbedömningen finns inte heller till alla delar motiveringar till förordningsförslaget och dess proportionalitet.

I och med det nya förordningsförslaget införs striktare reglering i frågor som i Finland redan har lösts på basis av direktivet och således kan ny, detaljerad reglering försvåra i stället för att främja verkställigheten av sambyggande. I konsekvensbedömningen borde man bättre ha beaktat medlemsstaternas särdrag och läget i fråga om genomförandet av direktivet.

5.2 Konsekvenser på nationell nivå

5.2.1 Konsekvenser för lagstiftningen

Det gällande sambyggnadsdirektivet har i Finland genomförts genom lagen om sambyggnad och samutnyttjande av nätinфраstruktur (276/2016; sambyggnadslagen) och delvis genom lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014). När direktivet upphävs i och med den nya förordningen måste också den nationella lagstiftningen ändras bland annat genom att vissa nya skyldigheter fogas till lagen. De nya skyldigheterna gäller till exempel definiering av de byggnader som nationellt lämnas utanför förordningens tillämpningsområde, utvidgning av byggplikten till fibernät, ansökan om tillstånd och den centrala informationspunktens egenskaper.

5.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Den centrala informationspunkten enligt den gällande sambyggnadslagen, dvs. tjänsten Verkko-tietopiste.fi som tillhandahålls av Transport- och kommunikationsverket, omfattar inte all den information som krävs i den föreslagna förordningen. Till exempel byggnadsspecifik information för den fysiska infrastrukturen ska enligt förordningsförslaget kunna produceras mera detaljerat än i nuläget och teleföretagen ska kunna göra tillståndsansökningar och få information om behandlingen av sin ansökan genom den centrala informationspunkten. Det krävs resurser för att utveckla systemet vid Transport- och kommunikationsverket som ansvarar för den centrala informationspunkten. Även de organ som lämnar information, såsom kommuner, får nya skyldigheter i och med förordningen.

Offentligt finansierad sambyggnad omfattas i förslaget till förordning av hårdare krav som det kan vara svårt att övervaka.

Förordningsförslaget inför skärpta tidsfrister under vilka myndigheten ska bedöma huruvida ansökan innehåller tillräckliga uppgifter (15 dagar) och fatta beslut om tillstånd (fyra månader). Om inget beslut fattas inom fyra månader anses tillståndet ha beviljats (s.k. tyst godkännande). Detta förfarande, som inte är typiskt i Finland, och de förkortade handläggningstiderna är utmanande för myndigheterna, eftersom beviljandet av motsvarande tillstånd för närvarande kan ta upp till ett år. Dessutom kan skadestånd sökas och fås för skador som ett teleföretag lidit till följd av att tidsfristerna har överskridits.

I förordningsförslaget ställs överensstämmelse med föreskriften om inomhusnät på basis av en certifierad provningsrapport som ett villkor för utfärdande av bygglov. Detta kräver en granskningsfunktion för inomhusnät i byggnadstillsynen. Det här är en ny funktion för vilket byggnadsövervakarna i nuläget inte har kunnande.

5.2.3 Konsekvenser för andra aktörer

I Finland, till skillnad från nästan alla andra EU-länder, äger fastighetens ägare inomhusnätet och inte teleföretaget, och enligt 249 a § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation får ett teleföretag inte begränsa rätten att administrera inomhusnätet, utan inomhusnätet är en del av fastighetens grundläggande infrastruktur. Således ägs inomhusnätet av fastigheten och fastigheten kan om den så önskar konkurrensutsätta teleföretagen för att tillhandahålla tjänster för byggande och underhåll av inomhusnät.

5.2.4 Ekonomiska konsekvenser

Förslaget till förordning bedöms påskynda byggandet av nät med mycket hög kapacitet och medföra kostnadsbesparingar för nätoperatörerna.

Å andra sidan förutsätter kraven i förslaget, såsom den centrala informationspunkten, systemutveckling och ökade personalresurser av myndigheterna.

Beslut om den nationella finansieringen fattas i samband med beredningen av planen för de offentliga finanserna och statsbudgeten. Den statliga finansiering som åtgärderna förutsätter genomförs inom ramarna för statsfinanserna, vid behov genom en omfördelning av anslagen.

6 Förslagets förhållande till grundlagen och de grundläggande och mänskliga rättigheterna

Enligt kommissionen är förordningsförslagets mål i linje med artikel 16 om näringsfrihet, artikel 17 om rätt till egendom och artikel 37 om miljöskydd i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

I Finland måste förslaget bedömas åtminstone med tanke på följande bestämmelser i grundlagen: egendomsskydd (15 §), näringsfrihet och rätt till arbete (18 §), rättsskydd (21 §) samt kommunal och annan regional självstyrelse (121 §). Regleringen bedöms dock inte ha några betydande konsekvenser i förhållande till grundlagen eller för tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna.

Näringsfrihet och egendomsskydd

Enligt 15 § i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. Angående expropriation av egendom för allmänt behov mot full ersättning bestäms genom lag.

Egendomsskyddet omfattar utöver egentlig äganderätt också begränsade sakrätter, såsom olika nyttjande- och servitutsrätter. Förordningsförslagets förhållande till 15 § i grundlagen bör granskas med tanke på den föreslagna artikel 3. I artikel 3 i förordningsförslaget föreskrivs det om gemensam användning av fysisk infrastruktur och i artikel 5 om sambyggnad.

Egendomsskydd hör till de grundläggande fri- och rättigheter som inte är absoluta, utan som ska beaktas i förhållande till sin uppgift i samhället. I 15 § 1 mom. i grundlagen ingår en så kallad generalklausul om egendomsskydd utifrån vilken olika begränsningar i synnerhet av ägarens nyttjanderättigheter och ägarens bestämmanderätt bedöms och som enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis kan ställas, om bestämmelser om noggrant avgränsade och exakt definierade begränsningar föreskrivs genom lag, begränsningarna är godtagbara och står i riktig proportion till det eftersträfvade målet och inte kränker kärnområdet för den aktuella grundläggande fri- och rättigheten. Då en grundläggande fri- och rättighet begränsas ska man dessutom sörja för tillräckliga rättsskyddsarrangemang (GrUU 25/1994 rd, s. 4–5).

Förordningsförslaget innehåller bestämmelser om sambyggnad och gemensam användning av fysisk infrastruktur. I förordningen definieras de situationer där en näaktör ska överlåta nyttjanderätt till sin befintliga fysiska infrastruktur samt de situationer där näaktören ska samtycka till en annan näaktörs skäliga begäran om sambyggnad av fysisk infrastruktur. I förordningen fastställs också de grunder på vilka en näaktör kan vägra sambyggnad eller gemensam användning.

För näaktörer kan de föreslagna bestämmelserna innebära att den nyttjanderätt som omfattas av egendomsskyddet partiellt begränsas. Enligt förslaget föreskrivs det dock exakt och noggrant avgränsat om begränsningen och bakom den ligger ett starkt samhälleligt intresse av att främja gemensam användning av befintlig fysisk infrastruktur mellan teleföretag och andra näaktörer.

Enligt grundlagsutskottets etablerade praxis kan egendomens särskilda karaktär beaktas vid bedömningen av om en begränsning av egendomsskyddet är förenlig med grundlagen. Till exempel ägare till el-, naturgas- och telenät har kunnat åläggas överlåtelseskyldigheter och andra skyldigheter och begränsningar i fråga om användning av egendom som främst syftat till att skapa och trygga konkurrensvillkor. Grundlagsutskottet har ansett att skyldigheterna och begränsningarna är grundlagsenliga med beaktande av den speciella karaktären hos den egendom det i varje enskilt fall har varit fråga om, om de grundar sig på exakta bestämmelser i lag och är rimliga ur ägarens synvinkel (GrUU 37/2004 rd, GrUU 36/2004 rd, GrUU 63/2002 rd, GrUU 61/2002 rd, GrUU 8/2002 rd, GrUU 34/2000 rd och GrUU 4/2000 rd).

Enligt 18 § i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis bedömt införandet av skyldigheter för näringsidkare med tanke på näringsfriheten som tryggas i grundlagen (GrUU 14/2013 rd, s. 4/1, GrUU 58/2002 rd, s. 2, GrUU 30/1997 rd). I förordningsförslaget föreskrivs det om vissa skyldigheter för nätoperatörerna, vilka dock anses vara proportionerliga med tanke på nyttan för aktörerna själva och samhället.

Rättsskydd

Enligt 21 § i grundlagen, som gäller rättsskydd, har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Med stöd av denna bestämmelse ska därtill offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag.

Enligt artikel 7.7 i förordningsförslaget ska ett tillstånd anses ha beviljats om myndigheten inte behandlar ansökan inom tidsfristen på fyra månader. Förfarandet för automatiskt godkännande som ingår i förordningsförslaget används inte allmänt i det nationella förvaltningsförfarandet. Bestämmelsen är problematisk med tanke på 21 § i grundlagen bl.a. i fråga om användningen av rättsmedel. Användningen av rättsmedel förutsätter att myndigheten har meddelat ett beslut om avgörandet av förvaltningsärendet. I 7 kap. i förvaltningslagen (434/2003) föreskrivs det om formen för och innehållet i ett myndighetsbeslut, om skyldigheten att motivera beslutet samt om anvisningar för begäran om omprövning och besväransvisning. Statsrådet anser det vara viktigt att tillståndsprocessen resulterar i ett uttryckligt beslut för att man till exempel ska kunna beakta rätten enligt 21 § i grundlagen att få ett motiverat beslut och de krav på myndigheternas beslut som anges i förvaltningslagen. Utfärdandet av ett förvaltningsbeslut har också konsekvenser för andra aktörers rättsliga ställning och verkställigheten av beslutet.

I artikel 7 i förordningsförslaget föreskrivs det om de maximala tidsfristerna för beviljande av tillstånd. När maximitidsfristerna för tillstånd fastställs ska kravet i 21 § i grundlagen på att behandlingen ska ske på behörigt sätt beaktas. Ett förvaltningsärende ska behandlas utan ogrundat dröjsmål, men behandlingen får inte äventyra kraven på en ändamålsenlig behandling. I regleringen bör det säkerställas att de maximitidsfrister som fastställts för tillståndsprocessen står i rätt proportion till den tid som myndigheterna behöver för att ärendet ska kunna behandlas omsorgsfullt. Enligt en preliminär bedömning verkar förordningsförslagets maximitidsfrister för tillståndsprocessen vara snäva.

Kommunal och annan regional självstyrelse

I artikel 7 i förordningsförslaget föreskrivs det om beviljande av tillstånd och om de behöriga myndigheternas skyldigheter i detta avseende, särskilt när det gäller tidsfrister. En del av de tillstånd som behövs för byggande av de nät som omfattas av förordningens tillämpningsområde beviljas av kommunerna. Beviljandet av tillstånd kan anses utgöra en del av kommunernas självstyrelse, om vilken det föreskrivs i 121 § i grundlagen. Vid den fortsatta behandlingen bör man granska hur artikel 7 i förordningsförslaget påverkar kommunernas prövningsrätt i tillståndsförfarandena.

7 Ålands behörighet

Enligt 27 § 40 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om televäsendet. Regleringen av bredbandsförbindelser omfattas således av rikets lagstiftningsbehörighet.

Enligt 18 § 7 punkten i självstyrelselagen omfattas byggnads- och planväsendet samt grannelagsförhållanden av landskapets lagstiftningsbehörighet. Landskapets behörighet omfattar enligt 18 § 10 punkten också natur- och miljövård samt vattenrätt. Enligt 18 § 21 punkten omfattar landskapets behörighet också vägar och vägtrafik, spårbunden trafik, båttrafik samt farleder för den lokala sjötrafiken. Således hör tillståndsförfaranden i anknytning till byggande till landskapet. Byggande av teleledningar och radiomaster för mobila kommunikationsnät samt frågor som rör placeringen av basstationer omfattas också av landskapets behörighet.

Förslaget till förordning innehåller således delar som delvis omfattas av rikets och delvis av landskapets lagstiftningsbehörighet. Därmed måste Ålands landskapsregering höras under beredningen av förordningen och materialet har sänts för kommentarer till landskapsregeringen under beredningen av U-skrivelsen.

8 Behandling av förslaget i Europeiska unionens organ och övriga medlemsstaters ställningstaganden

Beredningen av förslaget till förordning inleddes i rådets arbetsgrupp för telekommunikation i mars 2023. Ordförandelandet har inte ännu kunnat bedöma en målsatt tidsplan för en allmän riktlinje.

Europaparlamentet har inte ännu utsett ett ansvarigt utskott för förslaget.

9 Nationell behandling av förslaget

Statsrådets skrivelse har beretts vid kommunikationsministeriet. Förslaget har behandlats i ett skriftligt förfarande i sektionerna för kommunikation och konkurrenskraft 6.4.2023–13.4.2023.

10 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet anser att förslagets mål är bra och kan understödjas.

Statsrådet anser det viktigt att man vid förhandlingarna säkerställer ett tillräckligt handlingsutrymme för medlemsstaterna, så att de nationella särdragen kan beaktas i verkställandet av förordningen. En del medlemsstater, såsom Finland, har infört nationella åtgärder för att främja sambyggnad som går längre än minimikraven i sambyggnadsdirektivet. Av förslaget framgår inte om det är fråga om minimiharmonisering. Statsrådet understöder att den föreslagna regleringen är minimiharmonisering.

De föreslagna bestämmelserna är på många punkter mycket detaljerade och harmoniseringsnivån går avsevärt längre än det gällande sambyggnadsdirektivet. Statsrådet anser det viktigt att den föreslagna regleringen de facto främjar genomförandet av sambyggnad och att verkställigheten inte medför en oskälig administrativ eller ekonomisk börda för medlemsstaterna.

Statsrådet anser att behandlingstiderna enligt förordningsförslaget är korta och således utmanade. Detta gäller särskilt tidsfristen på fyra månader för tillståndsförfarandet. Statsrådet förhåller sig kritiskt också till det ”tysta godkännande” som föreslås i förordningen.

I fråga om tillståndsförfarandena anser statsrådet att det med tanke på främjandet av sambyggnad är värt att understödja att en aktör centralt i samma e-tjänst kan ansöka om alla tillstånd som behövs för bygg- och anläggningsprojekt. Statsrådet anser det nödvändigt att den kommunala självstyrelse som tryggas i Finlands grundlag beaktas i förordningsförslagets harmonisering av tillståndsförfarandena.

Statsrådet fäster särskild vikt vid ägandet av inomhusnät. Statsrådet anser det viktigt att säkerställa ett tillräckligt nationellt handlingsutrymme för att de nationella bestämmelserna om inomhusnät ska kunna fortsätta att gälla.

Statsrådet anser att den ikraftträdandeperiod på sex månader som nämns i förslaget till förordning är ambitiös, eftersom tillämpningen av förordningen kräver betydande projekt för systemutveckling och ändringar i den nationella lagstiftningen, och därför behövs en betydligt längre övergångsperiod än vad som föreslås.

Statsrådet preciserar sina ståndpunkter i takt med att förhandlingarna framskrider och lämnar behövliga fortsatta utredningar till riksdagen.